

ПУБЛИЧНО ИЗЯВЛЕНИЕ

Въпроси, които да бъдат взети предвид при прилагането на МСФО 9: Финансови инструменти

1. Европейският орган за ценни книжа и пазари (ESMA) издава настоящото публично изявление относно прилагането на международен стандарт за финансово отчитане 9 (МСФО 9) с цел да насърчи последователното прилагане на европейското законодателство в областта на ценните книжа и пазарите и по-специално прилагането на международните стандарти за финансово отчитане (МСФО). Предвид очакваното въздействие и значението на прилагането на МСФО 9, ESMA подчертава необходимостта от последователно и висококачествено прилагане на МСФО 9, както и необходимостта от прозрачност на въздействието му върху потребителите на финансови отчети.
2. Емитентите на ценни книжа, допуснати до търговия на регулирани пазари, и техните одитори следва да вземат под внимание настоящото публично изявление в съответната си дейност по прилагане на МСФО 9 и по-специално при оповестяването и одита на (очакваните) въздействия върху финансовите отчети по МСФО. В тази връзка, ESMA очаква, че, когато е уместно, качеството на прилагане на МСФО 9 ще бъде внимателно следено от одитни комитети. Освен това ESMA подчертава, че някои от разгледаните по-долу въпроси може да не се отнасят за някои емитенти и че нивото на детайлност следва да се адаптира в зависимост от значимостта на въпроса за финансовия отчет.
3. ESMA очаква, че настоящото публично изявление ще бъде взето под внимание и отразено в годишните финансови отчети за 2016 г. и 2017 г. и в междинните финансови отчети за 2017 г., което ще подобри съпоставимостта на финансовите отчети по МСФО в ЕС. ESMA ще следи заедно с националните компетентни органи нивото на прозрачност, която емитентите осигуряват във финансовите си отчети относно прилагането на МСФО 9, промените в счетоводните политики, произтичащи от прилагането, и информацията, необходима за оценяване на въздействието върху финансовите отчети на емитента през периода на първоначалното прилагане.

Предистория

4. МСФО 9 заменя големи части от МСС 39 *Финансови инструменти: признаване и оценяване* и съдържа нов модел на обезценка на базата на очакваните кредитни загуби (ОКЗ).¹ Стандартът включва нови изисквания и насоки за класификацията и оценката на финансовите активи, като въвежда и нови изисквания, за да се отговори на въпроса за т. нар. „собствен кредитен“ риск. Тези изисквания предвиждат, че ефектът от промените в кредитния риск на

¹В МСФО 9 се определят очакваните кредитни загуби като средно претеглената стойност на кредитните загуби със съответните рискове от неизпълнение като нейна тежест

финансовите пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата при опцията за справедлива стойност, следва да бъдат представени в друг всеобхватен доход². Той включва и нови изисквания и насоки, свързани например с отчитане на хеджирането на индивидуални експозиции³. ESMA посочва, че датата на влизане в сила на прилагането на МСФО 9 в ЕС следва да бъде 1 януари 2018 г.

5. Докато новият стандарт се очаква да има значително въздействие върху финансовите институции в резултат на въвеждането на новия модел на обезценка, ESMA подчертава, че нефинансовите дружества също могат да се възползват от промените, направени в счетоводните изисквания по отношение на хеджирането, които уеднаквяват отчитането на хеджирането и управлението на риска, както и да прилагат тези нови принципи към по-широк набор от рискови компоненти. Ето защо ESMA счита, че всички видове емитенти трябва внимателно да оценят въздействието на МСФО 9 върху специфичните за тях обстоятелства при прилагането на стандарта.
6. ESMA отбелязва, че Съветът по международни счетоводни стандарти (СМСС) е финализиран измененията по МСФО 4 *Застрахователни договори* с цел решаване на проблемите, произтичащи от разликата в датата за задължително влизане в сила между МСФО 9 и новия стандарт за застрахователните договори. В този контекст ESMA очаква застрахователните дружества да предоставят, веднага щом е възможно, прозрачна информация за подхода си към прилагането на МСФО 9 и/или прилагането на възможностите за преодоляване на последиците от разликата между датите за влизане в сила.

Прозрачност при прилагането на МСФО 9 и въздействие

7. ESMA отбелязва, че в параграф 30 от МСС 8 *Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки* се изисква оповестяване на предстояща промяна в счетоводната политика, когато на даден емитент все още предстои да въведе нов стандарт МСФО, който е бил издаден, но все още не влязъл в сила (независимо дали вече е бил одобрен в ЕС)⁴. В допълнение към това, в него се изисква оповестяване на „известна или разумно определима информация, необходима за оценяване на възможния ефект от прилагането на новоприетия МСФО върху финансовите отчети на предприятието в периода на първоначално прилагане“. ESMA подчертава, че тези изисквания обхващат както количествената, така и качествената информация. Освен това ESMA отбелязва също, че целта на тези изисквания е да се даде възможност на потребителите на финансовите отчети да разберат предварително въздействията, които бъдещото прилагане на новия стандарт ще има върху финансовото състояние и резултатите от дейността на дружеството.
8. ESMA очаква, че с напредването на процеса на прилагане на МСФО 9 информацията за въздействието му ще става все по-разумно оценяема, а емитентите би следвало да могат да предоставят значително по-специфична за

²Дружествата имат право да прилагат от рано изискванията, регулиращи емитирането на „собствен кредит“ по отношение на финансовите пасиви, без да прилагат други изисквания на МСФО 9 едновременно.

³Въпреки това все още могат да се прилагат съществуващите изисквания в МСС 39 за отчитане на хеджиране.

⁴Доклад, 14та извадка от базата данни по прилагане на ЕЕКС, 29 октомври 2013 г., ESMA/2013/1545, Ref EEC/0213-12

съответното дружество количествена и качествена информация във връзка с прилагането на МСФО 9 във финансовите си отчети.

9. ESMA смята, че моментът на представяне на оповестяванията е възможно да бъде различен за емитентите в зависимост от сложността на процеса по прилагане, очакваното въздействие и, когато е приложимо, различията във времевия график за разработване и прилагане на нови информационни системи.
10. Очакванията на ESMA са, че за повечето емитенти въздействието на МСФО 9 през периода на първоначалното прилагане ще бъде известно или разумно оценимо към момента на изготвянето на междинните им финансови отчети за 2017 г., така че емитентите ще могат да приложат съответстващите счетоводни политики на МСФО 9, считано от 1 януари 2018 г. Ето защо ESMA смята, че в повечето случаи би било уместно да се правят оповестяванията за промените в счетоводните политики и въздействието им върху финансовите отчети на емитента (или степента на това въздействие) в периода на първоначалното прилагане още преди годишните им финансови отчети за 2017 г. ESMA отново посочва, че оповестяванията в съответствие с МСС 8 не заменят задължението на емитентите съгласно законодателството на ЕС, като например Регламента за пазарните злоупотреби, по отношение на вътрешната информация.
11. Въздействието през периода на първоначалното прилагане на МСФО 9 ще зависи от конкретните бизнес и икономически условия, в които се намира емитентът към тази дата, както и от състава на неговите портфейли – обстоятелства, които не могат да бъдат изцяло предвидени преди датата на преминаването към стандарта. Въпреки това, ако съществува разумно оценима количествена информация за въздействието от прилагането на МСФО 9, основаваща се на цялата налична информация към отчетната дата преди датата на преминаването към стандарта (например в годишните финансови отчети за 2016 г. или в междинните финансови отчети за 2017 г.), този факт следва да бъде оповестен независимо от това, че реалните стойности във финансовите отчети за 2018 г. могат да бъдат различни поради промени в състава на портфейлите или различни икономически условия.
12. Освен това, пазарите се интересуват от оценката на потенциалните въздействия на първото прилагане на МСФО 9 от разумни съотношения. Въпреки че към датата на настоящото изявление няма достатъчно яснота за възможните промени в пруденциалното третиране на разпоредбите при изчисляването на пруденциални съотношения като се взема под внимание въздействието на МСФО 9, ако към момента на публикуването на финансовите отчети е налице надеждна информация относно въздействието на МСФО 9 върху приложимите пруденциални съотношения, емитентите се насърчават да съобщават за въздействието на МСФО 9 във финансовите отчети и въздействието му върху капиталовото планиране⁵.
13. Там, където се предвижда въздействието да бъде значително, ESMA очаква от емитентите следното:
 - а) да предоставят информация за избраните счетоводни политики при първоначалното прилагане на МСФО 9 (като например счетоводна политика за

⁵Информацията относно регулаторните изисквания би могла да бъде включена и като част от регулаторните оповестявания (Съдебен III оповестявания) в съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 (CRR), обаче, проблемите трябва да обмислят разкриването на информация за капитала във финансовите отчети да бъде предоставено в съответствие с параграфи 134-135 на МСС 1 Представяне на финансови отчети

продължаване на прилагането на изискванията за отчитане на хеджирането от МСС 39, възможността за ранно прилагане на изискванията за представяне на промените в справедливата стойност, произтичащи от кредитния риск за финансовите пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата при опцията за справедлива стойност, или възможността за неотменимо отчитане на капиталовите инструменти по справедлива стойност чрез друг всеобхватен доход);

б) да категоризират очакваното въздействие по елементи, които емитентите използват за оценяване на въздействието и които са полезни за потребителите на финансовите отчети; и

в) да обяснят същността на въздействията, така че потребителите на финансовите отчети да разберат промените и ключовите им фактори при съпоставка с принципите за отчетност и категориите за оценка, заложен в МСС 39⁶.

14. Освен това, ESMA насърчава емитентите да обяснят въздействието, ако има такова, спрямо управлението на риска и/или спрямо алтернативните мерки за изпълнение (APMs), които емитентът може да използва във всяка регулирана информация (финансова комуникация на емитента и/или в други части на годишния финансов отчет) по отношение на които се прилагат Насоките на ESMA за APMs⁷.
15. Накрая, ESMA подчертава необходимостта да се провери дали МСФО 9 е ясен и прилаган съгласувано в рамките на дадена група през периода на прилагането на същия стандарт. Като отчита различните икономически условия в различните икономически среди, ESMA подчертава необходимостта от съгласувано прилагане на МСФО 9 (и по-специално на модела на обезценка) в рамките на групите с цел прилагане на единни счетоводни политики съгласно параграф В87 от МСФО 10 – *Консолидирани финансови отчети*.

Специфични съображения за финансовите/кредитните институции

16. МСФО 9 се очаква да има значително въздействие върху финансовите институции и по-специално върху кредитните институции вследствие на новия модел за класификация за финансови активи, както и прилагането на новия модел за обезценка на базата на очакваните кредитни загуби. Освен това, предвид очакваните въздействия, свързани с промени в информационните технологии (ИТ) и/или системите за управление на риска, ESMA настоява емитентите да продължават да полагат усилия за своевременно изпълнение.
17. Като взема предвид сложността и значителната преценка, които се изискват при модела на обезценка, ESMA е на мнение, че следва да бъдат направени съответните оповестявания напреценките за управление, приблизителните оценки и допусканията, за да могат потребителите да направят оценка на кредитните рискове, на които е изложен емитентът.
18. ESMA насочва вниманието на емитентите и към факта, че някои въпроси, свързани с прилагането на МСФО 9, а именно класифицирането на финансовите активи, са представени на Комисията за разяснения на МСФО (IFRS Interpretations Committee –

⁶ESMA отбелязва, че прилагането на параграф 7.1.2 на МСФО 9 може да доведе до прилагане на стандарта, което води до повече от една дата на първоначалната заявка за различни изисквания на МСФО 9. В такава ситуация, ESMA очаква емитентите да внесат достатъчно яснота относно въздействието на такава счетоводна политика отделно за всяка от датите и оповестяване на съответните изисквания на преход, изисквани от МСФО 9 във всеки период на първоначално прилагане.

⁷Насоки на ESMA за алтернативни мерки за изпълнение, 30 юни 2015 г., ESMA/2015/1057

IFRS IC). Засегнатите емитенти сенасърчават да следят дискусиите на IFRS IC, за да приложат предоставените разяснения⁸.

19. ESMA отбелязва, че CMCC е създал групата – IFRS Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments (ITG) с цел да се осигури форум за идентифициране и обсъждане на проблемите по прилагането, произтичащи от новите изисквания за обезценка по МСФО 9. Тъй като дискусиите на ITG групата не предоставят крайни насоки, те насочват вниманието към определени елементи на стандартите, които се считат за полезни за решаването на повдигнатите въпроси. В тази връзка ESMA насърчава емитентите да вземат предвид резюметата от срещите при прилагане на МСФО 9⁹.
20. ESMA отбелязва, че с цел насърчаване на висококачественото прилагане на модела на обезценка Базелският комитет за банков надзор (BCBS) е издал *Насоки за кредитния риск и отчитането на ОКЗ*¹⁰. В този документ се определят надзорни насоки за добрите практики по отношение на кредитния риск, свързани с изпълнението и текущото прилагане на отчетните рамки за ОКЗ, както и приложение, свързано с надзорните насоки, специфични за банките, прилагащи стандартите МСФО. През юли 2016 г. Европейският банков орган (ЕВА) публикува документ за консултации, в който предлага насоки на ЕВА за практиките по управление на кредитния риск и отчитането на ОКЗ. Целта на тези проектонасоки е да се въведат в ЕС насоките на BCBS като се изисква от компетентните органи и кредитните институции да полагат всички усилия, за да изпълняват насоките на ЕВА и така да гарантират висококачествено и последователно прилагане на МСФО 9 от страна на кредитните институции. ESMA приветства инициативите на BCBS и ЕВА, които допринасят за съгласуваното прилагане на модела на ОКЗ от кредитните институции, прилагащи МСФО 9.
21. Освен това, тъй като изискванията за определяне ОКЗ съгласно МСФО 9 се различават от тези свързани с очакваните кредитни загуби, определени за регулаторни цели, ESMA подчертава необходимостта от правилно отчитане на тези различия.
22. ESMA отбелязва, че ЕВА е започнал оценка, в която се разглежда предполагаемото въздействие на МСФО 9 върху собствените средства на кредитните институции и начинът, по който кредитните институции се подготвят за прилагането на МСФО 9. В този контекст ESMA ще си сътрудничи с ЕВА и съответните пруденциални надзорни органи за оценяване на прилагането на МСФО 9 и на въздействието му върху кредитните институции.
23. Enhanced Disclosure Task Force (EDTF) публикува през 2015 г. доклада¹¹ си относно подходите към ОКЗ в МСФО 9. Публикацията има за цел да се постигне по-голяма съгласуваност и сравнимост в банковия сектор чрез насърчаване на специфични оповестявания по МСФО 9. ESMA приветства целта на EDTF да подобри сравнимостта чрез предоставяне на ясни и достатъчно подробни обяснения на концепциите и използваните техники за оценка.

⁸<http://www.ifrs.org/Current-Projects/IFRIC-Projects/Pages/IFRS-Standards-list.aspx>

⁹<http://www.ifrs.org/About-us/IASB/Advisory-bodies/ITG-Impairment-Financial-Instrument/Pages/Meetings.aspx>

¹⁰Насоки за кредитния риск и отчитането на очаквани кредитни загуби, Базелският комитет за банков надзор, декември 2015 г., <http://www.bis.org/bcbs/publ/d350.pdf>

¹¹Доклад, Въздействие на подходите за ОКЗ върху оповестения от банките за риск, EDTF, 7 декември 2015 г., <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/Impact-of-expected-credit-loss-approaches-on-bank-risk-disclosures.pdf>

Примерен времеви график и добри практики на оповестявания за финансовите институции

24. В следващите параграфи се илюстрират добрите практики на оповестявания, които следва да се прилагат, когато даден емитент очаква прилагането на МСФО 9¹² да окаже съществено влияние върху финансовите му отчети. Освен това, този примерен списък не е изчерпателен и всяка отделна финансова институция следва да вземе под внимание съществеността и индивидуалните си обстоятелства, за да предостави уместна и прозрачна финансова информация на потребителите на финансови отчети.

Годишни финансови отчети по МСФО за 2016 г.

- Подробно описание и обяснение на начините на прилагане на ключовите концепции на МСФО 9 (например подходи за класификация на финансови активи, тест на бизнес модела, техники за моделиране и преценки, използвани за оценка на ОКЗ и включване на прогнозна информация, оценка на значителното увеличение на кредитния риск, подход към отчитането на хеджиране). Където е приложимо, се подчертават различията от настоящите подходи.
- Когато е налично, обяснение на времевия график за прилагане на МСФО 9, включително очакваната употреба на средства за облекчаване на преминаването към стандарта (например подход на сравнителната информация към датата на първоначалното прилагане);
- Ако е известна или разумно оценима, надеждна количествена оценка на възможното въздействие¹³ на прилагането на МСФО 9 върху финансовото състояние, финансовите резултати и капитала (и ако е целесъобразно и доколкото е надеждно определимо – въздействието върху капиталовото планиране), както и категоризация на оповестяванията, която е полезна за идентифициране на факторите, предизвикали очакваното въздействие (например по оперативни сегменти или етапи¹⁴ на МСФО 9)¹⁵.
- Когато количествената информация не е оповестена, тъй като не е известна или не е разумно оценима, се посочва допълнителна качествена информация, която позволява на потребителите да разберат степента на очакваното въздействие

¹²Ако се приеме, че датата на влизане в сила е 1 януари 2018 г., без ранно приемане. За емитенти, които приемат приемане на МСФО 9 по-късно (например застрахователни дружества, които се възползват от временно освобождаване от МСФО 9), сроковете за оповестяване следва да отразяват специфичните им обстоятелства, но в същото време следва постигнат целта да се осигури достатъчно информация за потребителите на финансови отчети, веднага щом станат достатъчно конкретни, за да бъдат разумно оценени. Сроковете за застрахователните дружества, към които може да се прилага временно изключване от прилагането на МСФО 9, ще трябва да бъдат адаптирани, за да се вземат предвид специфичните обстоятелства на такива дружества, както и всякакви допълнителни оповестявания, изисквани съгласно очакваното изменение на МСФО 4.

¹³Такава информация може да се наложи да бъде оповестена по-рано на датата на публикуване на годишните финансови отчети, съгласно разпоредбите на Регламента за пазарните злоупотреби, ако се считат за вътрешна информация.

¹⁴ESMA отбелязва, че в някои случаи ръководството наблюдава въздействието по различен начин (например комбинирани въздействия на класификацията на финансовите активи и обезценката и отделните въздействия върху класификацията на финансовите пасиви и отчитането на хеджирането). На потребителите на финансови отчети следва да бъде предоставена информацията, която е най-уместна за индивидуалните обстоятелства на емитента.

¹⁵В зависимост от конкретните обстоятелства, сложността на прилагането и очакваното въздействие, оповестяването на информацията относно различните въздействащи фактори на МСФО 9 може да бъде направено с различно ниво на детайлност и по различно време.

върху финансовото положение във финансовите отчети и, където е уместно, върху капиталовото планиране.

Междинни финансови отчети по МСФО за 2017г.

Докато в МСС 34 *Междинно финансово отчитане* не се изискват специфични оповестявания, които се отнасят до актуализиране на информацията, предоставена в последните годишни финансови отчети по отношение на нов МСФО стандарт, който е публикуван, но все още не е влязъл в сила, ESMA е на мнение, че когато е важно, емитентите следва да обмислят дали е полезно да предоставят в междинните си финансови отчети¹⁵ актуализирани данни на информацията, съдържаща се във финансовите отчети по МСФО за 2016 г. (както е посочено по-горе).

По-специално, емитентът може да предостави количествена информация относно въздействието на преминаването към МСФО 9 върху финансовото му положение и резултатите в следните случаи:

- Емитентът очаква значително въздействие от прилагането на МСФО 9, но не може да предостави надеждна информация за него в годишния си финансов отчет за 2016 г., и надеждна количествена информация за въздействието става налична преди публикуването на междинните финансови отчети за 2017 г.; или
- Емитентът може да предостави значително по-подробна информация в междинните финансови отчети за 2017 г. в сравнение с тази, която е предоставил по-рано.

Когато е целесъобразно (например когато се очаква съществено въздействие върху управлението на капитала или регулаторните изисквания) и доколкото е възможно, се насърчава предоставянето на допълнителни обяснения относно въздействието, което прилагането на МСФО 9 има върху основните регулаторни съотношения.

Годишни финансови отчети по МСФО за 2017 г.

ESMA отбелязва, че тъй като годишните финансови отчети за 2017 г. ще бъдат публикувани след влизането в сила на МСФО 9, емитентите следва да предоставят количествена оценка на въздействието на МСФО 9 върху финансовите си отчети от 1 януари 2018 г. Когато е уместно, ESMA насърчава също оповестяването на въздействието върху регулаторните изисквания¹⁵ (например собствени средства и коефициент на ливъридж).

Ето защо ESMA очаква в годишните финансови отчети за 2017 г. да се посочва количественото въздействие на прилагането на МСФО 9 и да се обяснят промените в сумите, отчетени съгласно МСС 39, категоризирани по подходящ начин. Освен това, ESMA очаква информацията, предоставена в предишните финансови отчети, да бъде доразвита и доразработена, като се взема предвид действителното прилагане на МСФО 9.

Следващи действия

25. ESMA отбелязва, че след прилагането на МСФО 9, т.е най-късно в годишните финансови отчети¹⁶ за 2018 г., следва да се направят оповестяванията, посочени в параграфи 42I до 42SотМСФО 7 *Финансови инструменти: Оповестяване*, които се отнасят за първоначалното прилагане на МСФО 9. Тези оповестявания целят да дадат общ поглед върху влиянието на преминаването от МСС 39 към МСФО 9.

¹⁶С изключение на дружества, кандидатстващи за временно освобождаване от изискванията на МСФО 9, определени от очакваното изменение на МСФО 4 *Застрахователни договори*